

DE GROTE BOZE WOLF EN OPA VAN DE HUISHOND

DE VELE KANTEN VAN DE WOLF: ALLES WAT JE WILT WETEN OVER DE WOLF IS TE LEZEN IN HET WOLVENBOEK.

DE WEERGALOZE WOLF

Er lijkt geen middenweg te zijn voor de wolf: je bent als mens óf voor, of tegen de wolf. Vriend of vijand, friend or foe, vrienden zijn de natuurliefhebbers en vijanden zijn boeren. In de krant komen berichten voorbij over aanvallen van wolven op schapen en het doodschieten van de wolf en tegelijkertijd zoete berichten over welpen die geboren zijn op de Veluwe. Twee jaar terug is er een boek speciaal over de wolf verschenen, *Het wolvenboek* door Pieter Feller met illustraties van Louize Perdieu. Genomineerd in 2022 voor de Jan Wolkersprijs voor het beste natuurboek. Pieter Feller bespreekt in tien hoofdstukken zo goed als alles over de wolf. Een griffel heeft het boek niet gewonnen, terecht?

DE GROTE BOZE WOLF

In onze klassieke jeugdliteratuur komt de wolf er vaak niet goed van af. De wolf vreet Roodkapje op en wordt later opengesneden om Roodkapje te redden. Ook in andere sprookjes is de wolf vaak de slechterik, denk aan 'De wolf met de zeven geitjes' en 'Peter en de Wolf'. Ook in Donald Duck hebben we de grote boze wolf, de slechterik van de strip. Feller bespreekt naast deze klassiekers ook *Het jungleboek* van Kipling waar de wolven Mowgli opvoeden. In het hoofdstuk 'Wolfskinderen' gaat Feller dieper in op deze bijzondere gebeurtenissen. Iemand zoals Mowgli komt enkel voor in verhalen, maar de term wolfskinderen wordt buiten de literatuur gebruikt voor onder meer verwaarloosde kinderen of kinderen die opgegroeid zijn met dieren.

Feller beschrijft voorbeelden van kinderen waar niet naar wordt omgekeken en die opgroeien met een huishond of met vogels. In *Het jungleboek* komt de wolf er een stuk beter van af.

AFWISSELING FEIT EN FICTIE

In *Het wolvenboek* wisselt Feller weetjes af met verhalen. Het eerste verhaal, 'De tamme wolf', speelt zich ongeveer 30.000 jaar geleden af. Hierin laat Feller vanuit zowel het perspectief van de wolf als van de mens zien hoe de wolf werd gedomesticeerd. Het verhaal over de jacht op de wolf rond 1650 bijvoorbeeld, laat je als lezer eerst meekijken met de jachttopziener en daarna met de wolf. In een ander verhaal volgen we Valerie van dertien die met haar vader op natuurreis gaat in Finland om wolven en ander wild te zien. Feller probeert met deze verhalen de eerder door hem besproken feiten te vatten in een verhaal. Dat lukt, alleen is de stijl niet erg krachtig, het is bijna kinderachtig en gekunsteld. De wolven refereren aan de mensen als 'tweepoters' en oudere wolven geven wijze lessen over deze tweepoters aan hun jongen.

"Mijn vader waarschuwde ons altijd voor de tweepoters. Hij raadde ons aan om ze nooit aan te vallen. *'Als je er eentje vindt die dood is, kan het geen kwaad om daar wat van op te eten. Levende tweepoters zijn gevaarlijk. Als wij er een doden, komen er andere achter ons aan en doden óns.'*" (p. 60). Werkt dat zo in de wolvenwereld?

Vanuit de mens vraag ik mij ook soms af of het geloofwaardig is. Zo is het volgende gesprek te lezen tussen baron Eduard en jachttopziener Joost. Ik vraag mij af of een jachttopziener in die tijd in discussie gaat over het wel of niet jagen op wolven in de buurt. Aangezien, zo is te lezen onder dit fragment, het jagen op wolven gemeengoed was in die tijd.

"Joost hoorde de verhalen en was naar baron Eduard gegaan. De baron had lang nagedacht voor hij een besluit nam. *'We zullen een drijfjacht houden om de wolven te pakken te krijgen.'*

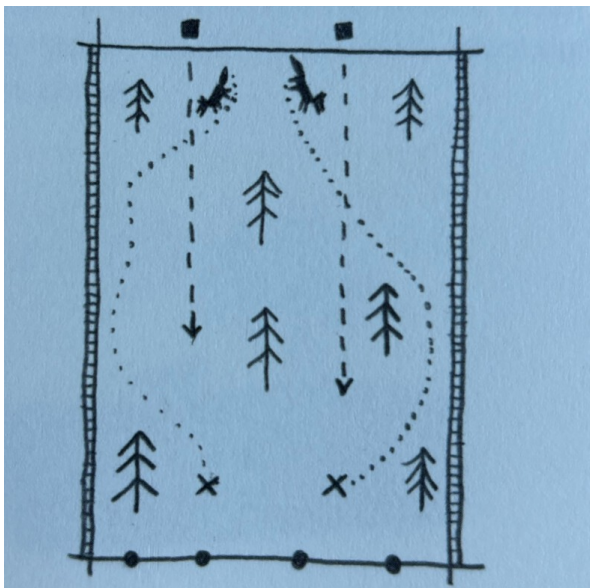
'Weten we zeker dat het wolven waren?' vroeg Joost nog, want hij wist dat er ook verwilderde honden in het gebied rondzwierven.

'Dat herderinnetje werd toch belaagd door een roedel wolven?'

'Daar ben ik niet zo zeker van,' antwoordde Joost.

'De mannen die de beesten gezien hadden, waren er niet erg duidelijk over. Het kon ook een troep zwervhonden zijn geweest.'

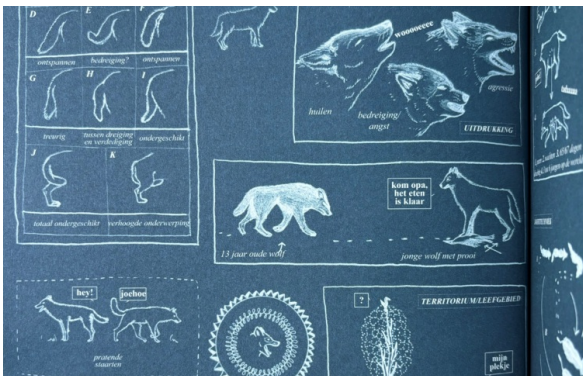
'Al waren het geen wolven maar wilde honden, dan nog is het een goed plan om ze te doden voordat ze al onze dieren en mensen gaan aanvallen,' zei de baron." (p. 57)

Wat natuurlijk waar is, is dat er in die tijd, vanaf de middeleeuwen, flink gejaagd werd op de wolf. De mens nam steeds meer ruimte in van de wolf en daardoor kwamen er meer ontmoetingen met dit dier. Mensen waren, net als nu, bang voor economische schade en bang om zelf aangevallen te worden. Dit laatste is bijna onwaarschijnlijk, weten we met de kennis van nu: wolven ontwijken mensen het liefst. Er bestaan wel teksten uit de middeleeuwen over mensen die aangevallen of gedood zijn door wolven. De onderzoekers van nu denken dat het in die verhalen gaat om wilde honden of, als het dan al wolven zijn, wolven met rabiës. De economische schade is een logische angst. Doordat het leef- en jaaggebied van de wolf steeds kleiner wordt, wil de wolf nog wel eens vee doden. Daarom komt er in 1612 een ordonnantie op de jacht van de wolf die regelt dat elke plaats één of meer wolvenjagers moet aannemen en dat ze vangnetten voor wolven moeten laten maken. (Hörter, 2008). Deze drijfjacht wordt in *Het wolvenboek* kort uiteengezet en geïllustreerd met een, ietwat onduidelijk, plaatje. Dit vele jagen en de premies die jagers verdienden met gedode wolven bleken succesvol: midden negentiende eeuw was de wolf verdwenen uit de Lage Landen.

HUMORISTISCH EN INFORMATIEF

Het wolvenboek is prachtig geïllustreerd door de Vlaamse Louise Perdieus. De passie die zij heeft voor natuur spat van de pagina's af. Heel zorgvuldig zijn zo goed als alle aspecten van de wolf getekend. Bijvoorbeeld de poten: de afdruk wordt vergeleken met de afdruk van een hond en vervolgens worden de voor- en achterpoot in beeld gebracht. Op een aantal donkerblauwe pagina's is met wit potlood het uiterlijk doorgrondt van de wolf, denk aan de tanden, de vacht, de organen, alles wat je kan bedenken én er wordt een relatie gelegd met zijn gedrag. Wat zegt de stand van de oren over de gemoedstoestand van de wolf? En wat betekent het als de wolf de staart laat hangen? Met geprinte tekst zit in veel tekeningen humor verwerkt. Bijvoorbeeld bij 'pratende staarten' zie je bij de wolven 'hey!' en 'joehoe' staan en bij het zwemmen lijkt de wolf de lezer aan te kijken en zegt 'mmm' en eronder staat 'heerlijk'.

Het is nog niet klaar met de boeken over wolven, over een paar maanden komt het nieuwste boek van Bibi Dumon Tak uit, *Dit boek is vóór de wolf*, waarin Dumon Tak, afgaande van de titel, weer gaat strijden voor de wolf in Nederland. Lees vooral *Het wolvenboek* door om een compleet beeld te krijgen van dit interessante, onbegrepen dier.

Piter Feller en Louize Perdieu (illustraties) (2021). *Het wolvenboek*.

WOLF MET EEN GRIFFEL?

Ik startte deze recensie met de vraag of dit boek een griffel had moeten winnen. Het antwoord is 'Nee'. Ik vind het qua tekst wat te plat. Als je dit boek bijvoorbeeld vergelijkt met het stuk over de wolf uit *Winterdieren* van Bibi Dumon Tak, wordt het verschil duidelijk. Dumon Tak lijkt in een hoofdstuk bijna meer te vertellen dan Feller in het hele boek. Dat komt doordat zij met prachtige metaforen en beeldspraak heel knap de wolf kan vatten in een echt literair non-fictiestuk. Feller houdt het bij korte feiten en korte stukjes, daardoor blijft het geheel gefragmenteerd en minder goed hangen. Ik had Perdieu wel een zilveren penseel gegund, want de illustraties zijn ondersteunend en aantrekkelijk. Feller en Dumon Tak zijn het er wel over eens: de wolf is fantastisch. Zoals Dumon Tak schrijft in *Winterdieren*: 'De wolf is de opa van onze labrador en onze pekinies. Alleen daarom al is de wolf fantastisch, want wat moet de mensheid zonder hond?' (p. 13). Ook Feller haalt die relatie tussen wolf en huishond aan en ook hij eindigt positief 'Als iemand weer eens zegt dat wolven eng zijn en dat ze niet in ons land thuishoren, weet je nu genoeg om uit te leggen waarom er heus wel plaats is voor wolven.' (p. 139)

LITERATUUR

R. Hörter (2008). De wolvenjacht. *onze Hond*(12), 20-27

OVER DE AUTEUR

Boukje Bruins is hogeschooldocent taal op Hogeschool KPZ.

WIL JE EEN STUKJE LEZEN UIT HET WOLVENBOEK?

Op rijketeksten.org staat een fragment waarin wordt beschreven waarom de wolf verdween uit Nederland en hoe de hond verwant is aan de wolf.